

ҚР шоғырландырылған бюджеті

ҚАЗАҚСТАН
ҚАРЖЫГЕРЛЕР
ҚАУЫМДАСТЫҒЫ

АССОЦИАЦИЯ
ФИНАНСИСТОВ
КАЗАХСТАНА

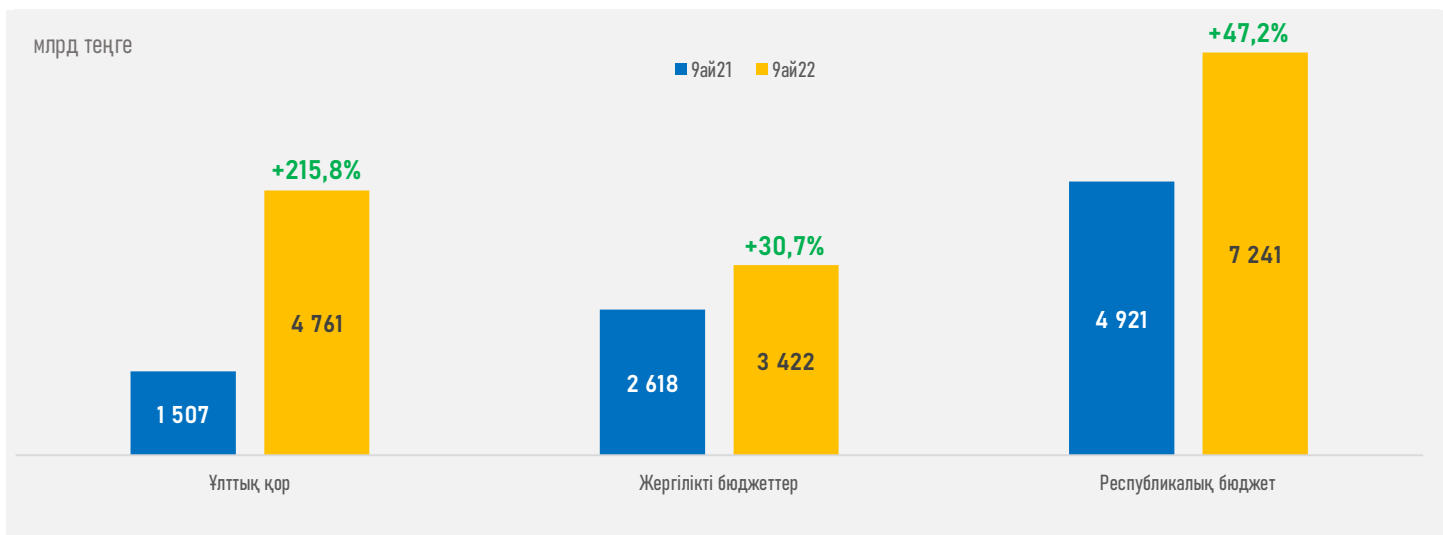
2022 жылдың 9 айының қорытындысы

Кезеңнің негізгі тенденциялары

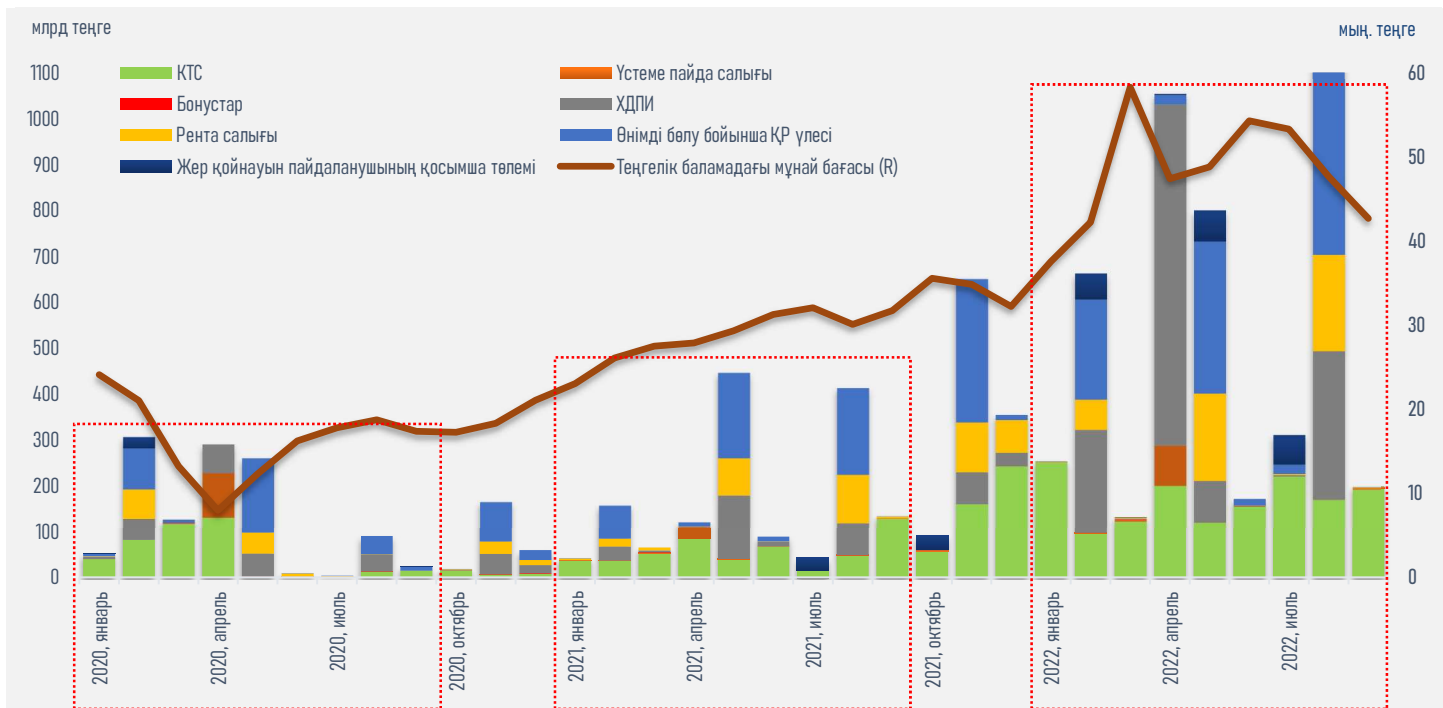
- Мұнай бағасының жоғарылауы және USDKZT бағамы бюджетке қатысты (90 долл. баррель үшін, бір доллар үшін 460 теңге) экономикалық өсудің оң динамикасымен ұштастыра отырып, салық түсімдерінің айтарлықтай жақсаруына әкелді.
- 2022 жылдың қаңтар-қыркүйек айларында 15,4 трлн салық жиналды, бұл өткен жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда 71% - ға немесе 6,4 трлн-ға жоғары.
- Аталған өсімнің жартысынан астамы (51%) Ұлттық қорға, атап айтқанда, ХДПИ (+Т1,1 трлн), КТС (+Т1,0 трлн) және өнімді бөлу бойынша ҚР үлесі (+Т0,6 трлн) бойынша аударымдарға тиесілі.
- Осылайша, жыл аяқталғанға дейін 3 ай бұрын салық алымдары бойынша жоспардың (2022 жылға арналған) орындалуы бір жыл бұрынғы 76% - бен салыстырғанда 86% - құрады.
- Жыл қорытындысы бойынша 18,0 трлн салық жинау жоспарлануда, бірақ бұл жоспар асыра орындалуы мүмкін екені анық.

- ШБ шығыстары 19% - ға немесе Т2,7 трлн-ға - Т16,9 трлн-ға дейін өсті, кіріс бөлігі 10% - ға немесе Т1,5 трлн-ға асып түсті.
- Аталмыш өсімнің негізгі бөлігі (59% немесе Т1,6 трлн) 3 бапты құрайды: білім беру (+Т652 млрд), қарызға қызмет көрсету және өтеу (+Т648 млрд), әлеуметтік көмек және қамтамасыз ету (+Т308 млрд).
- Бюджет тапшылығын қаржыландыру үшін жылдық тарту жоспары 4,6 трлн (65% - ға орындалды) болған кезде 3,0 трлн қарыздар тартылды.
- Салық түсімдері болжамдардан асып түсетін және пайыздық мөлшерлемелер жоғары болған жағдайда — ағымдағы жылға арналған қарыздарды тарту жоспары орындалмауы мүмкін екені анық.
- Сонымен қатар, әлемдік экономиканың рецессиясының жоғары тәуекелі жаһандық ставкалардың өсуі аясында мұнай бағалары бойынша бағдарларды белгілейді (85 долл. баррель үшін) және 2023 жылға арналған USDKZT (470) курсы шындыққа жанаспайды. Тиісінше, бюджет ережесін орындау мәселесі және Ұлттық қордан алып қою көлемі (-1,4 трлн теңге) ашық күйінде қалып отыр.

Ел бойынша салық түсімдері *

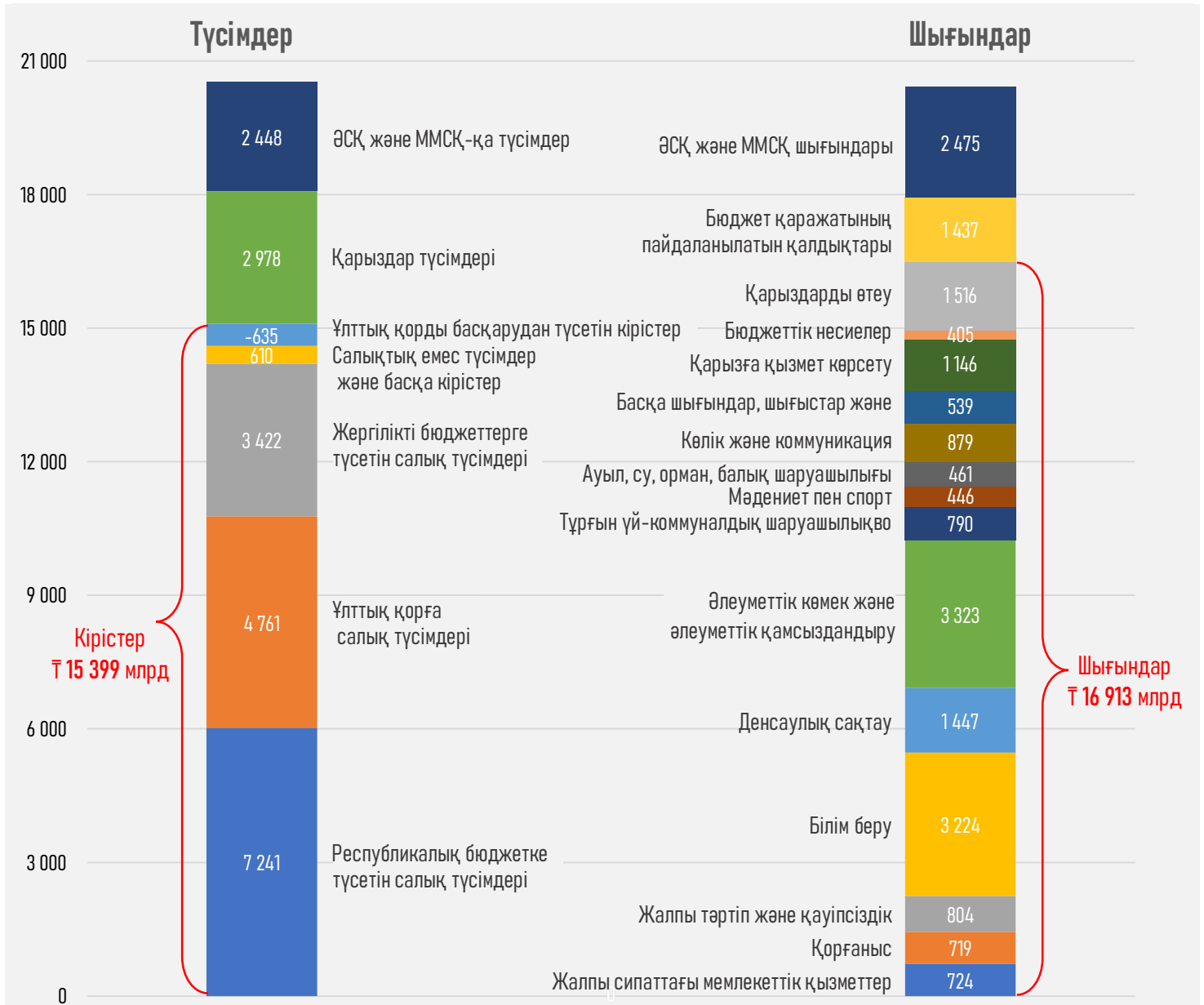
Ұлттық қорға Салықтық түсімдер *

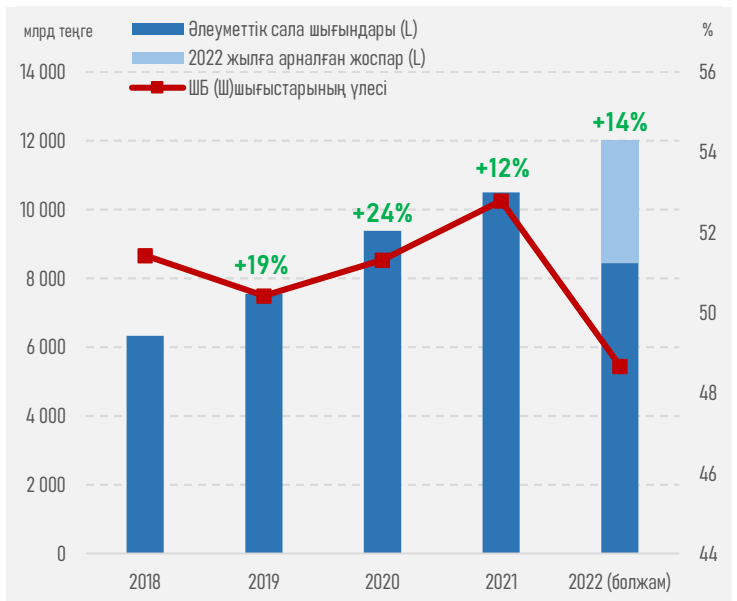
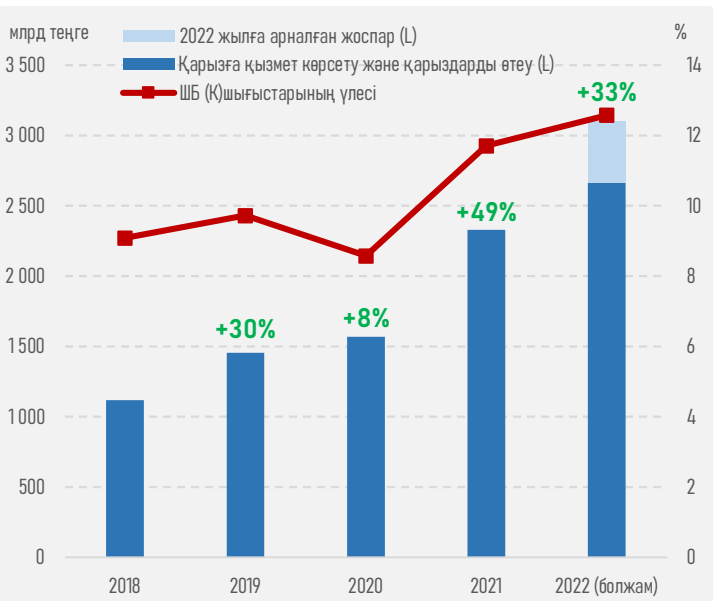
Деректер көзі: ҚР Қаржы министрлігінің сайты

© Қазақстан қаржыгерлерінің қауымдастығы, 2022

2022 жылғы қаңтар-қыркүйектегі ҚР шоғырландырылған бюджетінің балансы *

2018-2022 жылдары әлеуметтік салаға, қызмет көрсетуге және қарыздарды өтеуге арналған шығыстардың өсуі

Резюме

Шоғырландырылған бюджеттің "Үш киті" (мұнай, курс және экономикалық белсенділік) КБ салық түсімдерінің жарылғыш өсуін қамтамасыз етті (+67%).

Бұл ШБ балансын айтарлықтай теңестіруге мүмкіндік берді, сонымен қатар қарыз ауыртпалығын одан әрі арттыру қажеттілігін азайтты, әсіресе жүйеде жоғары ставкаларды ескере отырып.

Айта кетейік, қарыздарды тарту жөніндегі жоспардың орындалуы өткен жылдың сәйкес кезеңіндегі 76% - бен салыстырғанда 65% - ға дейін төмендеді. Жоспарды орындау үшін Қаржы министрлігі жыл соңына дейін 1,6 трлн теңге тартуы тиіс, бұл шындыққа жанаспайды.

Соған қарамастан, қарыздарға қызмет көрсету және өтеу шығыстарының үлесі жоғары ставкалар мен қарыз алудың ұлғаюы аясында өсуді жалғастырды. Мәселен, ағымдағы жылдың 9 айында көрсеткіш бір жыл бұрынғы 14,0% - бен салыстырғанда ШБ барлық шығыстарының 15,7% - на дейін өсті. Соңғы 4 жылдағы көрсеткіштің орташа жылдық қарқыны 30% құрайды.

Бұл ретте шығыстардағы ең көп үлесін әлі де әлеуметтік сала (әлеуметтік қамсыздандыру және көмек, денсаулық сақтау, білім беру, мәдениет және спорт) – 50% немесе 8,4 трлн теңге алады. Соңғы 4 жылда осы салаларға жұмсалатын шығындардың орташа жылдық қарқыны 17% - құрады.

Естеріңізге сала кетейік, әлеуметтік шығындардың өсуі және жеңілдетілген несиелеу тұтынушылық сұраныстың артуына, ақша массасының өсуіне, нәтижесінде инфляцияның жоғарылауына және бюджетке қарыздық жүктемеге әкеледі.

Сонымен қатар, жаһандық экономиканың баяулауы 2023 жылы бюджетке түсетін түсімдердің төмендеу тәуекелдерін арттырады. Мәселен, мысалы, ХВҚ қазан айында 2023 жылы әлемдік экономиканың болжамын шілдеде күтілген 2,9% - дан 2,7% - ға дейін төмендетті. Бұл мұнай бағасының көрсеткіштеріне күмән келтіреді (85 долл. баррель үшін) және 2023 жылға арналған USD KZT (470) курсының және тиісінше бюджет ережесінің және Ұлттық қордан алып қою көлемінің орындалуы.